

Het einde van een tijdperk?
Bibliotheekinspecteur Robert Wauters
met pensioen

INTERVIEW

Op 1 augustus 2002 heeft Robert Wauters een punt gezet achter zijn loopbaan als inspecteur bij het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Ruim twintig jaar kwam hij in die functie bij zowat alle Vlaamse openbare bibliotheken over de vloer, maar de laatste jaren was hij vooral als specialist van bibliotheekbouw en -inrichting bekend. Hij had een inbreng in ongeveer 150 bouwdoSSIERS. Wat heeft hij zien veranderen, en – vooral – hoe laat hij de bibliotheekwereld achter?

ERKENNINGEN EN BOUWDOSSIERS

Toen Robert in 1981 bij het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap inspecteur werd, was hij de eerste die uit het werkveld kwam. Zijn voorgangers waren Vlaamse auteurs, die voornamelijk begaan waren met het collectieaanbod. Met Robert kreeg de praktische bibliotheekwerking en -inrichting meer uitgesproken aandacht.

In die periode onderging de bibliotheekwereld nog volop de turbulenties van het decreet van 1978. Elke gemeente werd verplicht een bibliotheek op te richten of over te nemen en kreeg daarvoor drie jaar de tijd. Het decreet legde ook zeer gedetailleerde minimumnormen vast voor huisvesting, personeel, inrichting en collectie.

Robert herinnert zich zijn eerste opdrachten als inspecteur nog zeer levendig.

RW: "Dat was een erg boeiende periode. De erkenningen kwamen op gang, het decreet met zijn normen en bepalingen moest worden nageleefd. Aan de administratie én aan de inspecteurs werd erg veel advies gevraagd. De inspecteurs – wij waren toen met zijn vijven – trokken zelf naar de gemeenten en boden hulp en advies bij de dossier voor overname of erkenning. Dat werk is geleidelijk minder intensief geworden maar het is nog niet helemaal afgerond. Vandaag zijn er nog steeds enkele gemeenten – vooral in het Brusselse – die geen erkende openbare bibliotheek hebben.

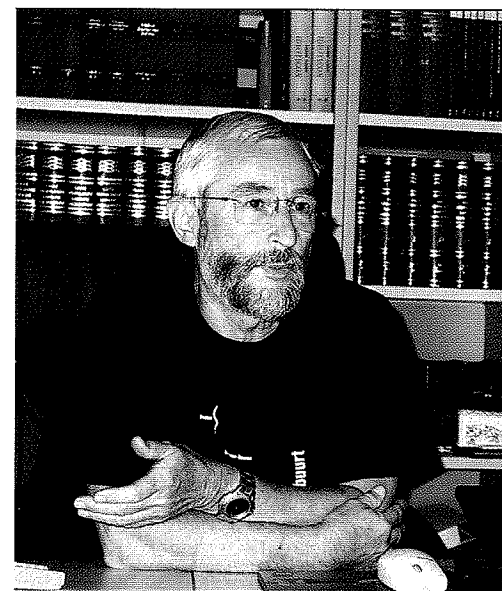
Stilaan kregen wij ook vragen voor bouwadvies. Veel van de bestaande huisvestingen voldeden immers niet aan de nieuwe eisen. De bouw van bibliotheken werd voor 60% gesubsidieerd als aan een reeks voorwaarden werd voldaan en als het gebouw functioneel in orde was. De provincie Limburg deed daar zelfs nog 20% bovenop. Wat hield dat in? Alle bouwdoSSIERS passeerden door mijn handen. Ook de Bouwcommissie van de Vlaamse Gemeenschap moest de doSSIERS goedkeuren. Meestal was ons advies gelijklopend. Als er al eens een

dossier werd afgekeurd, lieten we de gemeente nooit aan haar lot over. We zochten samen met de architecten naar een aanvaardbare oplossing. Vergeet niet dat de meeste architecten geen ervaring hadden in het bouwen van bibliotheken. De meeste doen dat maar één keer in hun carrière. Vooral onze functionele begeleiding was zeker niet overbodig.

In de subsidiëring heeft zich een evolutie voorgedaan. In de jaren 1980 had de Vlaamse Gemeenschap daarvoor een behoorlijk budget. Geleidelijk is dat gekrompen. Naarmate er meer bouwdoSSIERS werden gesubsidieerd, leidde dat noodzakelijkerwijs tot strengere normen. Een gemeente die een grotere bibliotheek wou dan de normen, moest de meerprijs volledig zelf betalen. Ik heb toen eigenhandig – op basis van de Ifla-normen en de

tebesturen tot een extra inspanning te motiveren door erop te wijzen dat hun bibliotheek snel uit haar voegen zou barsten als ze onvoldoende groeimogelijkheden voorzagen. Sommigen hebben daardoor een compromis gezocht en waren daar achteraf gelukkig mee.

De bouw van bibliotheken is de laatste jaren minder intensief geworden doordat de subsidies sinds 1991 geleidelijk zijn opgedroogd. De gemeente moet voortaan zelf de bouw of de verbouwing van een bibliotheek financieren. We mogen in elk geval trots zijn op al de realisaties van de voorbije twintig jaar. Het boek *20 jaar openbare bibliotheekbouw in Vlaanderen*, dat de VVBAD in 1998 gepubliceerd heeft en waaraan ik de eer had mijn medewerking te kunnen verlenen, illustreert dit op treffende wijze."

"EVEN ERG VIND IK DAT EEN BIBLIOTHEEKSCHOOLEI-DING NIET MEER VEREIST IS. DAT ZET DE DEUR OPEN VOOR MENSEN DIE ZONDER ENIGE BIBLIOTHEEKKENNIS EEN BIBLIOTHEEK MOETEN LEIDEN! HET IS NIET DENKBEELDIG DAT DER-GELIJKE BIBLIOTHECARISSEN HET ZEER LASTIG KRIJGEN OM EEN BIBLIOTHECONOMISCH VER-ANTWOORDE VISIE TE ONT-WIKKELEN EN BIJGEVOLG EEN BELEIDSPLAN OPMAKEN DAT AFGEKEURD WORDT. GEEN GOED BELEIDSPLAN, GEEN SUBSIDIES..."

STATISTIEKEN EN BELEIDSPLANNEN

De laatste jaren kreeg Robert pakken statistieken voorgelegd ter controle.

RW: "Plots was de bibliotheekwereld het tijdperk van cijfers ingetreden. Een

Accenten uit de loopbaan van Robert Wauters

- 1961-1979 onderwijzer in het rijksonderwijs
- 1973-1979 hulpbibliothecaris in de stedelijke openbare bibliotheek van Ninove
- 1980-1981 bibliothecaris in de stedelijke openbare bibliotheek van Ninove
- 1980-1995 leraar aan de stedelijke technische leergangen voor bibliotheekwetenschappen van Antwerpen
- 1981-2002 inspecteur bij het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
- 1982-2002 jurylid bij talloze gemeentebesturen voor de aanwerving van bibliotheekpersoneel

bibliothecaris die iets wil doen, moet kunnen aantonen dat de kostprijs verantwoord is. Daarom moeten statistische bewijzen voorgelegd kunnen worden aan de Vlaamse Gemeenschap, de gemeente, de gebruikers...

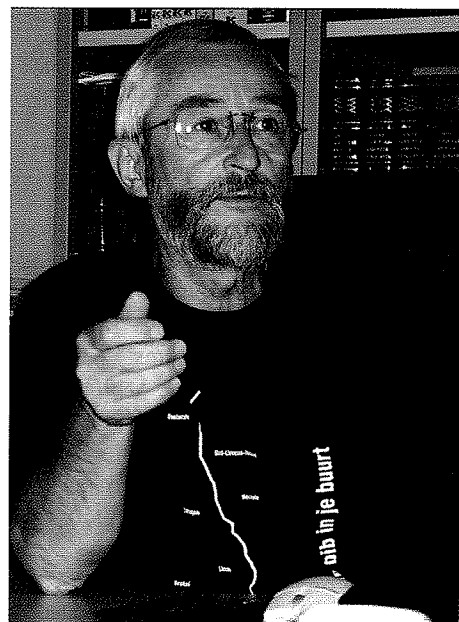
En nu komen daar nog de beleidsplannen bij. Het voordeel hiervan is dat iedereen verplicht wordt om na te denken over waar hij mee bezig is en waar hij naartoe wil. Er wordt in elk geval een zeer ruime dialoog mee opgewekt. Maar de eerste keer zal ongetwijfeld een zware dobber zijn voor de meeste bibliothecarissen. Ik heb een uitgesproken bewondering voor bibliothecarissen die het allemaal gedaan moeten zien te krijgen. Toen ik twintig jaar geleden als inspecteur begon, waren er veel bibliothecarissen met een enorme inzet, maar velen waren niet klaar om de overstap naar het nieuwe decreet te maken. Ze hadden onvoldoende kennis van informatica en technische aangelegenheden. Intensieve bijscholing was onvermijdelijk. De bibliothecaris van vandaag moet op de hoogte zijn van boeken maar ook van moderne infor-

Interview:

Marijke Hoflack
Redactiesecretaris Bibliotheek- & archiefgids
Peter Van den Broeck
Redactievoorzitter Bibliotheek- & archiefgids

Het einde van een tijdperk? Bibliotheek-inspecteur Robert Wauters met pensioen

matiedragers en van hard- en software. Hij moet kunnen omgaan met beleidsverantwoordelijken: een begroting opstellen, een ontwerp van beslissing op de juiste manier voorbereiden... Hij moet communiceren met de Administratie, met de gemeente, collega's, het publiek, het VCOB... Dat alles heeft hij op korte tijd moeten aanleren. En nu komen daar de beleidsplannen nog bij.

"IK GELOOF NIET ONVOORWAARDELIJK IN HET NIEUWE DECREET. NAAR MIJN MENING ZAL VLUK BLIJKEN DAT OP CRUCIALE PUNTEN BIJSTURING ONVERMIJDELIJK IS. IK VREES EEN BEETJE DAT HET TIJDPERK VAN DE NAUWE MENSELIJKE CONTACTEN TUSSEN OVERHEID EN KLANTEN (= BIBLIOTHEKEN) AFGESLOTEN WORDT."

Een andere vraag is trouwens hoe de Vlaamse Administratie al die beleidsplannen ernstig zal kunnen beoordelen. Er komen er meer dan 300 van de Vlaamse openbare bibliotheken alleen al plus die van de culturele centra, het lokaal cultuurbeleid, de jaarlijkse actieplannen... Het gaat al gauw om een paar duizend plannen, die weliswaar volgens een bepaalde structuur zijn opgezet, maar hoe dan ook op een persoonlijke manier worden ingevuld. Beleidsplannen voor grote steden zullen er ongetwijfeld totaal anders uitzien dan die voor kleine gemeenten.

gemeenten. Maar wij blijven telefoons krijgen van bibliothecarissen die vragen of iets mag en kan. Sommige normen leken misschien wel 'belachelijk', maar ik verzeker je dat ze hun nut hebben bewezen. Werd een bibliotheekgebouw te krap, dan had de bibliothecaris iets zeer concreets om tegen de schepen in te gaan die voorstelde de rekken maar een beetje dichter bij elkaar te plaatsen. Zwart op wit stond immers dat er 1,70 meter tussen de rekken moest zijn. Dit is noodzakelijk opdat mensen nog langs elkaar heen zouden kunnen in een biblio-

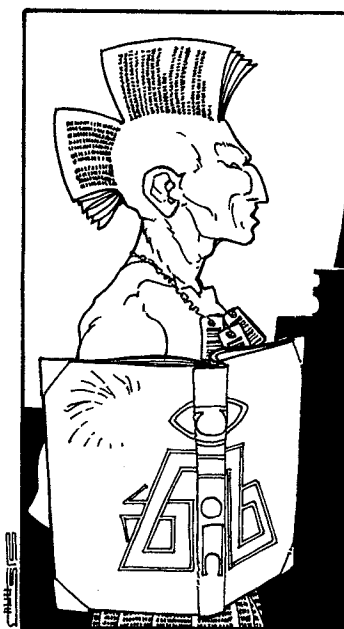
theek. Bovendien merk ik nu al dat er gesnoeid wordt op het budget voor de collecties.

In gemeenten met een bibliotheek-minded bestuur hoeft het wegvallen van normen niet onmiddellijk een probleem te zijn. Maar om de zes jaar komt er een ander bestuur. En als een gemeente vindt dat de bibliotheek te veel kost, ja, dan heeft de bibliothecaris geen been meer om op te staan. Even erg vind ik dat een bibliotheekschoolopleiding niet meer vereist is. Dat zet de deur open voor mensen die zonder enige bibliotheek kennis een bibliotheek moeten leiden! Het is niet denkbeeldig dat dergelijke bibliothecarissen het zeer lastig krijgen om een bibliotheconomisch verantwoorde visie te ontwikkelen en bijgevolg een beleidsplan opmaken dat afgekeurd wordt. Geen goed beleidsplan, geen subsidies..."

EEN AMBASSADEUR VAN HET BIBLIOTHEEKWERK

Een volgende fase in de loopbaan van Robert bracht hem geregeld naar het buitenland:

RW: "In het kader van culturele akkoorden tussen de Vlaamse Gemeenschap en andere landen heb ik de laatste tijd vele landen bezocht – Scandinavië, Zuid-Afrika, Chili, Letland... – om er expertise uit te wisselen over bibliotheekwerk in het bijzonder. Je doet soms verrassende ontdekkingen. In Santiago de Chile, dat een zeer uitgebreid metronetwerk heeft, zijn er in de metro een vijftal 'uitleenposten' geïnstalleerd. De reiziger kan op de ene plaats een boek lenen en het aan het eind van de rit op een andere plaats terug inleveren. Of een oud vliegtuig of een treinwagon wordt ingericht als bibliotheekfiliaal om het gebrek aan gepaste infrastructuur te compenseren. Toch kon ik elke keer weer vaststellen dat veel van onze buitenlandse collega's bijna 'jaloers' zijn op Vlaamse bibliotheekinfrastructuur en op de decreetgeving van 1978. Vlaan-

deren speelt inzake openbaar bibliotheekwerk in Europese eredivisie. Dat is onder meer dé verdienste van de betreurde Robert Moucheron, voormalig hoofd van de dienst voor Openbaar Bibliotheekwerk. Hij was in die periode het breekpunt, stond open voor vernieuwingen en automatisering, hield er heel progressieve ideeën op na."

LAATSTE DER MOHIKANEN

Vijf jaar vroeger dan de maximum leeftijdsgrens gaat Robert met pensioen.

RW: "Absoluut niet uit verzadiging met de sector", verzekert hij. "Ik heb nog zoveel andere interesses en ik kan er maar beter werk van maken nu het nog kan. Wel verlaat ik de sector met een wat onbehaaglijk gevoel. Ik geloof niet onvoorwaardelijk in het nieuwe decreet. Naar mijn mening zal vlug blijken dat op cruciale punten bijsturing onvermijdelijk is. Ik vrees een beetje dat het tijdperk van de nauwe menselijke contacten tussen overheid en klanten (= bibliotheken) afgesloten wordt. Door mijn herhaalde contacten heb ik met vele bibliothecarissen een goede relatie opgebouwd, ik werkte mét hen, ik stond achter hen en zocht samen met hen naar oplossingen en argumenten waarmee ze hun bibliotheek bij hun bestuur konden verdedigen. Vele bibliothecarissen mag ik intussen tot mijn goede kennissen of zelfs vrienden rekenen. Maar ook bij de gemeentebesturen kwam ik heel regelmatig langs, omdat ik ervan overtuigd ben dat mensen in een persoonlijk gesprek elkaar veel beter kunnen begrijpen dan via de telefoon of

brieven. Ik noem mezelf soms 'de laatste der Mohikanen'. Aan mijn generatie inspecteur is op 1 augustus 2002 onherroepelijk een eind gekomen. Voortaan zal rechtstreeks contact genomen moeten worden met de Administratie en hoewel ik gerust de grote inzet en de toewijding van Geert Roelands en de collega's van het team bibliotheken kan aanprijzen, zal dit toch een andere aanpak worden."

SAMENVATTING

Op 1 augustus 2002 ging Robert Wauters met pensioen. Twintig jaar lang was hij bibliotheekinspecteur voor de Vlaamse openbare bibliotheken. In die periode heeft hij de inhoud van zijn functie zien evolueren van dossiers voor de erkenning van bibliotheken en bouwplannen, naar opdrachten in het buitenland als ambassadeur van het bibliotheekwerk. Robert Wauters verlaat de sector met een wat onbehaaglijk gevoel tegenover het nieuwe decreet. Hij betreurt ook dat na hem de persoonlijke contacten tussen bibliothecarissen en de Administratie dreigen weg te vallen.

ABSTRACT

On August 1, 2002, Robert Wauters went into retirement. For twenty years, he was a library inspector for the Flemish public libraries. In those years, he saw an evolution in the content of his function from dossiers concerning the recognition of libraries and building dossiers, over library statistics and policy plans, to assignments abroad as an ambassador of librarianship in general. Robert Wauters retires with a slightly uncomfortable feeling as regards the new Public Libraries Act. He also regrets that now that he has retired, the personal contacts between librarians and the Flemish Administration threaten to come to an end.